

Paavalin ajattelua voidaan lähestyä tietynlaisen predestinaatio-ajatuksen kautta. Paavalin mielestä Jumala on lankeemuksen tähden määrännyt ihmiskunnalle jotain varsin hirvittävää. Kun tuollaista termiä käytetään, on kuitenkin huomattava, että Paavalin käsitys ennaltamääräämisestä ei vastaa kalvinismin ja reformoidun teologian näkemystä kaksinkertaisesta predestinaatiosta (osa ihmisistä määrätty pelastukseen, osa kadotukseen). Paavalin ajatuksiin tutustuminen ohjaa jäsentämään koko kysymystä ennaltamääräämisestä uudella tavalla.

Varsinaisista predestinaatiolauseista selkein on Roomalaiskirjeen yhdenentoista luvun kohta, jossa Paavali antaa tuomion predestinaatiosta lähes määritelmänomaisen luonnehdinnan: “Jumala on näet tehnyt kaikki tottelemattomuuden vangeiksi, jotta hän voisi antaa kaikille armahduksen.” (11:32).

Lause muodostaa suorastaan kosmisen ja pelastushistoriallisen yhteenvedon ihmiskunnan kohtalosta Jumalan luomakunnassa. Vaikka sen välittömänä kontekstina on Israelin kohtalon perustelu, tuo perustelu ei poikkea lainkaan siitä kokonaisuudesta, jota Paavali on kautta koko kirjeen rakentanut. Jumalan predestinaatio on koskenut kaikkia (oJ qeo;" tou;" pavnta"...). Juutalaiset ja kreikkalaiset ovat jumalallisessa pelastushistoriassa samassa asemassa (vrt. Room. 3:9). Samalla kun jae 11 esittää yhteenvedon Israelin asemaa koskevasta pohdinnasta, se esittää itse asiassa yhteenvedon koko kirjeen pääteemasta. [Jakeen suuri merkitys Paavalin päättelyn huipentumana on usein pantu merkille tutkimuksessa, ks. Michel, *Römer* (1955), 253; Schlier, *Römerbrief*, 344; Wilckens, *Römer*, 262; Dunn, *Romans*, 695: “the summary of the summary”; Hübner, *Law*, 81: “the climax of Paul’s whole argument on justification”.]

Tottelemattomuus on koskenut niin pakanoita kuin Israeliakin (j. 30-31). Tuolla tottelemattomuudella Paavali tarkoittaa samaa synnin valtaa, josta hän aikaisemmin on kirjoittanut käyttämällä kuvaa Aadamissa kuolemantuomion alle jätetystä ihmiskunnasta (Room. 5). Jumalallinen tuomion predestinaatio on synnin tähden kohdistunut koko ihmiskuntaan, ja kaikki ihmiset on “vangittu” (sunevkleisen ga;r oJ qeo;") tottelemattomuuteen. Paavalin käyttämä väkevä kuva vankilaan sulkemisesta on predestinaatioteologiaa selkeimmillään. [Vaikka tutkijat eivät nimitä Paavalin teologiaa predestinaatioteologiaksi, he korostavat kyllä täydellisen tottelemattomuuden mainitsemisen merkitystä Paavalin vanhurskauttamisteologialle. Dunn, *Romans*, 696: “God has confined human beings to disobedience precicely because it is only to the disobedient that he can show mercy.”]

Paavalin käsitys Jumalan tuomiosta ja pelastuksen valmistamisesta on pelastushistoriallinen ja selittää Roomalaiskirjeen yhdenentoista luvun mukaan myös Israelin kohtaloa. Ei yksin valitun kansan myönteinen historia ja elämä Jumalan johdatuksessa, vaan myös kansan hylkääminen on merkki Jumalan ihmeellisestä pelastavasta toiminnasta. Koko maailman tuomio ja rangaistuksen määrääminen ovat valmistelua ainutkertaiselle pelastukselle, jonka Jumala antaa pojassaan Jeesuksessa Kristuksessa.

Kun Roomalaiskirjeen käsitystä verrataan Galatalaiskirjeen rinnakkaiseen ajatukseen, on syytä pitää mielessä teoria Paavalin teologian kehittymisestä. Juuri kyseessä olevien kohtien perusteella Paavalin on sanottu asettavan soteriologialle ja lakiteologialle jossain määrin toisenlaiset edellytykset. Predestinaatioteologian kannalta Paavalin ajatus näyttää olevan siellä kuitenkin lähes täsmälleen yllä esitetyn kaltainen.

Galatalaiskirjeen predestinaatiolause liittää vangitsemisen syntiin. “Pyhä kirjoitus on kaiken sulkenut synnin vankilaan (*synekleisen hee grafee ta panta hypo amartian*)” (Gal. 3:22). Vangitsijana on nyt “kirjoitus” ja kontekstina siten lakiteologia. Lailla on voima asettaa ihmiset täydellisesti vastuuseen synnistä. Teema on yleinen Paavalin kirjeissä. Laki herättää synnin ja surmaa ihmisen (Room. 5:20-21; 7: 10). Laki tekee kaikki syylliseksi Jumalan edessä (Room. 3:19).

Galatalaiskirjeessä Paavali selittää lain merkitystä ja tehtävää Jumalan pelastushistoriassa. Kirjoitus on vanginnut kaikki synnin valtaan. Paavali ei kuitenkaan tarkoita, että laki itsenäisesti saisi sellaista aikaan. Vankilaan sulkeminen on nimittäin tässäkin yhteydessä jumalallisen predestinaation toimi, jonka päämääränä on täydellisen pelastuksen valmistaminen. Niinpä predestinaatiolause sisältääkin nämä molemmat piirteet: “Pyhä kirjoitus on kaiken sulkenut synnin vankilaan sitä varten, että se, mitä on luvattu, annettaisiin niille, jotka uskovat Jeesukseen Kristukseen” (3:22).

Roomalaiskirjeen seitsemännän luvun ajatus synnin orjaksi myymisestä vastaa läheisesti Galatalaiskirjeen ajatusta. Synnin alaisuus on täydellistä orjuutta, josta ei voi vapautua ilman Jumalan pelastavaa toimintaa. Filippiäiskirjeen predestinaatiolause on puolestaan edellisiä hienosyisempi. Se sisältää pitkälle viedyn teologisen ajatuksen hyvän muuttamisesta vahingoksi. Tämä aihe liittyy Paavalin ns. tappioksi lukemisen periaatteeseen.

Läheisin yhteys Galatalaiskirjeen jaksolla on Roomalaiskirjeen loppujaksoon. Molemmissa on kysymys syntiin ja tottelemattomuuteen sitomisesta. Tässä mielessä Paavalin teologiassa ei ole mahdollista havaita periaatteellista muutosta Galatalaiskirjeen ja Roomalaiskirjeen välillä. Vaikka hänen terminologiansa ja esimerkkinsä vaihtuvatkin, esityksen perustana oleva predestinaatioteologia on molemmissa kirjeissä sama.

Deskriptiiviset lauseet liittyvät läheisesti niihin antropologisiin teemoihin, joita käsiteltiin aikaisemmin. Paavali kuvaa ennen kaikkea synnin totaalista valtaa. Tässä mielessä myös näissä lauseissa nousevat esiin kysymykset etnosentrisyyden kieltämisestä sekä lankeemuksen kattavuudesta ja vakavuudesta. Toisaalta lauseissa on keskeistä Jumalan tuomion ajatus ja siihen liittyvä synnin kiroaminen.

Predestinaatiolauseiden dynamiikka perustuu siten viime kädessä synnin ja rangaistuksen kausaliteettiin. Paavalin antropologian lähtökohtana on Genesiksen kuvaama syntiinlankeemuskertomus. Ihmiskunnan tilaa käsitellään kokonaisuutena. Holistisesta näkökulmasta katsoen kaikki kuolevat Adamissa. Siksi tuomio koskee koko ihmiskuntaa. Aadamin jälkeen kaikki ihmiset on periaatteessa “myyty” tai “vangittu” synnin orjuuteen.

Paavali esittääkin predestinaatioteologiansa voimakkaiden *kontrastiformelien* avulla. Niillä ei ole kaavamaisista muotoa, mutta sisällöllinen samankaltaisuus on ilmeinen:

“kaikki ovat tehneet syntiä...

mutta saavat... lahjaksi vanhurskauden” (Room. 3:23)

“tuotti kaikille ihmisille kadotustuomion...

riittää yhden... teko antamaan kaikille... vanhurskauden”

(Room. 5:18)

“yhden ihmisen tottelemattomuus teki kaikista syntisiä...

yhden kuuliaisuus tekee kaikista vanhurskaita” (Room. 5:19)

“Jumala on näet tehnyt kaikki tottelemattomuuden vangeiksi,

jotta hän voisi antaa kaikille armahduksen” (Room. 11:32).

“kaiken sulkenut synnin vankilaan...

että se, mitä on luvattu, annettaisiin niille,

jotka uskovat Jeesukseen Kristukseen” (Gal. 3:22).

Kontrastiformelien avulla Paavali ilmaisee lyhyessä muodossa sen, mitä hän on Roomalaiskirjeen alusta lähtien kuvannut Jumalan vanhurskauden ja Jumalan vihan väliseksi jännitteeksi. Hänen predestinaatioteologiansa tavoitteena ei ole vain Jumalan tuomion esille nostaminen. Tuomion predestinaatio on tausta jumalallisessa pelastussuunnitelmassa määrätylle täydelliselle pelastukselle. Jumalan vanhurskauden ilmestyminen on hänen ennalta määrätty evankeliuminsa. Kristuksen sijaiskuolema koituu juuri sen ihmiskunnan hyväksi, joka on vangittu synnin valtaan. “Mutta Jumala osoittaa rakkautensa meitä kohtaan siinä, että Kristus kuoli meidän puolestamme, kun vielä olimme syntisiä” (Room. 5:8).

Paavalin ns. deskriptiiviset predestinaatiolauseet korostavat tuota pelastushistoriallista näkökulmaa. Ne maalaavat kuvaa ihmiskunnasta, joka kamppailee sidottuna ja vangittuna synnin valtaan. Juutalaisten ja kreikkalaisten välillä ei ole eroa. Kaikki kuuluvat viime kädessä samaan

sukuun ja ovat Aadamin jälkeläisiä. Vain jumalattomiin kohdistuva pelastus voi auttaa sellaista ihmiskuntaa.

Yhteenvetona voidaan todeta, että juutalaisen teologian tavoin Paavali pitää eskatologista tuomiota ennalta asetettuna. Tuomio on varmasti kohtaava jumalattomia. Lähes kaikista toisen temppelein ajan juutalaisista kirjoituksista esille nouseva soteriologinen dualismi joutuu kuitenkin vastakkainasetteluun Paavalin radikalisoitun näkemyksen kanssa. Jumalan eskatologinen tuomio koskee Paavalin mukaan kaikkia ihmisiä. Kaikki Aadamin jälkeläiset ovat synnin alla ja heitä odottaa rangaistus.

Paavalin predestinaatiokäsitys ei siten edusta missään mielessä kaksinkertaista predestinaatiota. Jumala ei ole valinnut tiettyjä ihmisiä valmiiksi pelastukseen. Edes hurskauden harjoittaminen ei voi päästää Aadamin jälkeläisiä tuomion alta. Tuomion predestinaatio on yksinkertainen: se koskee kaikkia maailman ihmisiä. Paavalin soteriologinen asetelma on historianteologinen. Äärimmäinen polarisaatio on johtanut uuteen käsitykseen pelastuksen luonteesta: Jumala on vanginnut kaikki ihmiset syntiin ja tottelemattomuuteen sekä tuomion alle. Vain siten hän voi järjestää kaikille pelastuksen samalla tavalla. Yksin ehdoton tuomio antaa riittävän taustan sille sovitukselle, joka on toteutunut Kristuksen uhrikuolemassa.

Mikä sitten on keskeinen ero Paavalin näkemyksen ja reformoidun teologian näkemyksen välillä? Ensinnäkin Paavali ajattelee, että kaikki ihmiset on synnin tähden määrätty kadotukseen. Ilman Jumalan työtä ja Kristuksen tekoa kenelläkään ei olisi mahdollisuutta pelastua. Tähän toivottomaan lähtökohtaan Paavali tuo kuitenkin Kristuksen täydellisen sovitusyön: hän kuolee koko ihmiskunnan, kaikkien Aadamin jälkeläisten puolesta. Tästä kasvaa universalismi, jota Paavali julistaa niin Galatalaiskirjeessä kuin Roomalaiskirjeessä: jokainen, joka huutaa avuksi Herran nimeä pelastuu. Jumala ei ole jakanut ihmiskuntaa kahteen joukkoon eikä määrännyt ketään edeltä kohtalonomaisesti joutumaan kadotukseen – vaikka kaikkien yllä heiluukin tuomion miekka. Sen sijaan Paavali on varma, että kaikkialla missä evankeliumia julistetaan, tuo evankeliumi synnyttää uutta elämää, uskoa, ja vie pelastukseen.